

Aan Alexander De Croo
Voorzitter Open Vld

Brussel, 7 juni 2010

Beste Alexander,

Het is een drukke week geweest van actie en campagne. Het debat over de begroting is heftig, maar het kan ook hoffelijk. Vorige week maandag had ik een hoffelijk debat met Yves Leterme. U dacht zelfs dat we zouden zoenen. Donderdagavond had ik ook met Annemie Turtelboom een hoffelijk debat. Daar had u blijkbaar geen onkuise gedachten bij. Beide debatten waren hoffelijk. Want na drie jaar gebekvecht binnen de regering, hebben de kijker en de kiezer recht op beter. Tot daar de stijl, nu de inhoud.

Ik heb in het debat op Terzake gezegd dat uw financieel plan er toe leidde dat 20 procent moest bespaard worden op de leraars. U noemde dat populistisch. Niet echt de omschrijving waarmee ik het vaakst wordt omschreven. Hoe dan ook, ik heb de enkele uren die het weekend mij bood, gebruikt om mijn stelling te verdiepen. Want voor een goed begrip: ik neem er geen woord van terug. Erger, in uw interview in De Morgen van zaterdag bevestigt u mijn analyse. Daarom wil ik van deze – lange – brief gebruik maken om u enkele vragen te stellen over de manier waarop u de concurrentiekracht van onze economie wil aanscherpen.

Een begroting in evenwicht in 2015

Vooreerst het globale schema. Ik heb in de eerste plaats een fundamentele bedenking bij uw 'format' dat daarna door onder andere de CD&V is overgenomen. Alle partijen zijn het eens over de doelstelling: tegen 2015 moet de begroting in evenwicht zijn. Iedere partij moet nu aangeven hoe ze dat in grote lijnen wil doen, daarmee ben ik het eens. Dat houdt keuzes in: worden de grote vermogens aangesproken of niet. Willen we energieprijzen drukken om de concurrentiekracht te vergroten of moet dat via loonblokkering? **sp.a** heeft zo'n synthesesnota gemaakt, die ondersteund wordt door becijferde visienota's die al enkele maanden geleden voorgesteld werden. Deze synthesesnota staat al een week op mijn website en wordt voortdurend geactualiseerd (zie www.johanvandelanotte.be). De Standaard heeft er dinsdag over geschreven. **Onze krachtlijnen zijn duidelijk**. En houden we dus niet achter, zoals sommigen insinueren. Ik geef ze ter herinnering nog even mee.

1. Door meer op werk in te zetten besparen we het meest productief (ik kom hier op terug). Iedere arbeidsplaats levert volgens onze nota 22.000 euro op, volgens uw nota 27.000 euro. Zoals u ziet zijn we voorzichtig in onze ramingen. Omdat wij onze concurrentiekracht meer willen versterken, hopen we wel op een groter effect op de werkgelegenheid dan in uw nota.
2. De fiscale inkomsten moeten anders georiënteerd worden: minder op arbeid. Meer op de winst uit grote vermogens, minder op de eigen woning en minder op het spaarboekje. Banken mogen geen notionele interest meer krijgen. En de taks op spaarboekjes raakt enkel de gewone spaarder en wordt beter op financieel risicogedrag geplaatst. Al deze voorstellen zijn sinds geruime tijd berekend. Zo is de bruto opbrengst van de vermogenswinstbijdrage 8 miljard euro, maar door de vermindering op de eigen woning, het spaarboekje en de lonen blijft er ongeveer 3 miljard euro netto over als opbrengst. We geven dus 5 miljard euro terug aan de mensen. Zo ziet u meteen dat de mensen die werken, een eigen woning hebben en ook wat opzij zetten voor hun kinderen, buiten schot blijven. Althans in onze plannen. Ik heb gisteren opnieuw vastgesteld dat u dit niet gehoord wilt hebben. Dat is niet ernstig.
3. We moeten de sociale en fiscale misbruiken wegwerken. En dat is geen holle slogan. Ik verwacht dat elke partij zich eindelijk verbindt om te doen wat voor de hand ligt: leef de fiscale en sociale wetgeving na. De voorbije drie jaar is er op dit vlak nauwelijks enige vooruitgang geboekt. Wie profiteert van de overheid, bedriegt in de eerste plaats zijn buurman. Dat is onaanvaardbaar. Bij de aanpak van de fraude is de verbinding van fiscale en sociale databanken erg belangrijk, vermoedelijk zelfs het belangrijkste. In de sociale sector zijn de eerste verbindingen gemaakt. Maar we kunnen verdergaan. De ontslagnemende regering, met name mijnheer Clerfayt, heeft inzake de fiscaliteit de klaarliggende projecten – ondanks positieve adviezen van de privacycommissie – tegengehouden (in uw nota gebruikt u overigens die verbinding enkel om de sociale fraude te bestrijden, niet voor de fiscale fraude – zie pagina 16 van uw nota).
4. De gemeenschappen, de gewesten en de gemeenten moeten ook bijdragen. Op twee manieren: door hun begroting in evenwicht te brengen en door bijkomende bevoegdheden (die eigenlijk al gewestelijk zijn maar op federaal niveau worden uitgevoerd) zonder financiële compensatie over te nemen. Wat het eerste betreft zijn de cijfers gekend (1,7 miljard euro). Voor de overheveling zonder budget hebt u het over 400 miljoen euro. Als de pensioenbijdrage die de gewesten zouden moeten betalen er volgens de bestaande wet aan toegevoegd wordt, is wat meer mogelijk. Bij de staatshervorming moet er overigens meer responsabilisering zijn, maar die zal pas traag resultaat opleveren. Ik wil u er toch even aan herinneren dat de Vlaamse regering nu al haar verantwoordelijkheid neemt. Zo heeft ze al bijna 8 procent van haar begroting bespaard. Op het vlak van besparen hebben we dus van niemand lessen te leren. Zeker niet van een minister van Begroting – overigens uit uw partij – wiens begrotingen stevast verworpen werden door de Europese Unie.

5. Zuiniger beheer bij de federale overheid en bij de sociale zekerheid is noodzakelijk. In de sociale zekerheid hebben we vorige week nog een besparing op geneesmiddelen voorgesteld, evenals een alomvattende financiering van de ziekenhuizen en een beperking van de beheerskosten. In het verleden is sp.a er verschillende keren in geslaagd de groei van het budget onder controle te houden zonder de kwaliteit van de zorg aan te tasten. Een groeinorm is daar geen goed middel voor. Concrete maatregelen die dagelijks opgevolgd worden, wel.
6. Als de voorgestelde maatregelen correct uitgevoerd worden, doen we opnieuw aan schuldafbouw. Door de schuldafbouw vermindert de rentelast. Een versnelling van de inspanningen in de eerste jaren kan de impact groter maken. We hebben ook de ambitie dat onze maatregelen sneller toepasbaar en werkbaar zijn.

Waarom berekenen we niet regel per regel al deze voorstellen? Omdat dat volksbedrog is. Om dat op een correcte manier te doen moeten we groeicijfers per jaar hebben, de inflatie, de rentevoeten, moeten we rekening houden met tal van onvoorzienbare zaken. Daarom is het beter met grote lijnen te werken, wetende dat voor de meeste lijnen, de mogelijke impact al eerder werd berekend of werd bereikt.

U hebt iets te verbergen in uw plan

U stelt dus wel een gedetailleerde besparing voor van 22 miljard euro. Hoewel. U stelt in de feiten 11 miljard euro voor en de andere 11 miljard moet van de gemeenten, gewesten en gemeenschappen komen. U hebt dus een plan voor de helft. Want wat met de rest: dat is uw zorg blijkbaar niet. Dat is niet eerlijk. Hoe dan ook, voor Vlaanderen betekent uw plan een besparing van 4 miljard euro (als de gemeenten daar dus 2 miljard euro bovenop doen). Dat cijfer klopt in úw berekening.

In de Vlaamse begroting moeten we een aantal posten buiten de besparing houden: de dotaties aan de gemeenten (want die besparen al heel sterk, via het gewest kunt u die inspanning niet vergroten), innovatie en een aantal kleinere posten. Ik ga er bovendien van uit dat u niet van plan bent om op welzijn te besparen. Op een moment dat er meer kinderen komen, dat de noden aan kinderopvang groter worden als we willen activeren, en op een moment dat er meer senioren zijn, is dat niet ernstig. **Dus blijft er in heel die Vlaamse begroting maar zo'n 20 miljard euro over, die in aanmerking komt, en moet daarop 4 miljard euro bespaard worden.** Dat is twintig procent. De helft van die 20 miljard is onderwijs, dat overigens ook geconfronteerd wordt met een hoger aantal kinderen. De andere helft zijn personeelskosten (ik ga er dus vanuit dat u ook hier twintig procent wilt snoeien, wat u in uw plan op federaal niveau niet doet door de selectieve wervingsstop) en ook de investeringen (waar Open VLD altijd op aandringt) met 20 procent beperkt. De enige redding moet dus van De Lijn komen. Wel moeilijk op een dotatie van 800 miljoen euro om 4 miljard euro te besparen.

Hoe lost u dat op? Met de staatshervorming, klinkt het dan. Immers, door de staatshervorming komen de middelen voor kinderbijslag (globale enveloppe van 3 miljard

euro), de gewestelijke pensioenen (globale enveloppe van 4 miljard euro) en de langdurige werkloosheid (globale enveloppe van net geen 2 miljard euro) naar Vlaanderen, dat daar ook de inkomstenautonomie (lees belastingscapaciteit) voor krijgt. En op die middelen kunnen we besparen, zo lees ik. Door de belastingen te verhogen? Ik ga ervan uit dat u dat niet wilt. Door te besparen? Neen. Immers, met meer kinderen in de kinderbijlagen lijkt besparen me niet zo evident. En u zegt dat ook niet, u stelt zelfs een lichte verhoging voor van 7 miljoen euro voor de zelfstandigen – waarmee ik het overigens eens ben. Komen we bij de tweede mogelijkheid: de gewestelijke overheidspensioenen. Jammer, maar in uw plan hebt u de besparing van de overheidspensioenen al meegerekend op federaal niveau. Wat u dus op Vlaams niveau meer doet, gaat u eerst van het federaal niveau moeten aftrekken. De langdurige werkloosheid dan, de derde mogelijkheid. De extra werkgelegenheid is in het plan ook al meegerekend op federaal niveau. Die kan dus niet aangerekend worden. De enige mogelijkheid blijft een vermindering van de uitkering voor langdurige werklozen. Maar ook dat zegt u niet. En bovendien brengt dat bijlange niet zo veel op. Waarom blijft u daarover zo onduidelijk? Of hebt u iets te verbergen?

Die extra mogelijkheden door de staatshervorming blijven dus erg vaag, zo niet onrealistisch te zijn. Te meer daar u reeds 400 miljoen euro op federaal niveau bespaart door daar geen 'gewestelijke bevoegdheden' meer uit te voeren, waarvoor de gewesten dan moeten tussenkomen. Met dat laatste zijn we het eens, we gaan zelfs iets verder door reeds zonder staatshervorming een grotere bijdrage van de gewesten te vragen voor de pensioenen. De wet laat dit toe.

Een kleine rechtzetting

Even terzijde: in uw interview met De Morgen hebt u het over de begroting van de Vlaamse Gemeenschap die van 27 naar 60 miljard gaat door de staatshervorming. Door die bewering spreekt u wel flagrant uw eigen document (pagina 4) tegen. Het is ook onzin natuurlijk, er komt maximaal 9 miljard euro bij. Ik ga er dus vanuit dat het een lapsus is. Maar dat daardoor de besparing veel minder zou zijn, is dan ook een lapsus natuurlijk.

Om volledig te zijn (ik verontschuldijg mij voor de langdradigheid van deze brief, maar ik ben weer helemaal van mijn populisme af en dan vergt het wat meer nuance om tot dezelfde conclusie te komen) moeten we het ook over de financieringswet hebben. Er blijft immers een hardnekkig misverstand bestaan, als zou de financieringswet steeds meer geld naar de gewesten en gemeenschappen sturen. De feiten zeggen het tegenovergestelde. In 2002 omvatten de dotaties 8,48 procent van het BNP. In 2010 (raming) 8,58 procent. Nauwelijks een stijging dus. Dit komt door het Lambertmontakkoord, waardoor de middelen aan de groei gekoppeld zijn. Als het dus slecht gaat, zoals in 2009, zijn de eerste die inleveren, de gemeenschappen en gewesten. Minister Van Hengel beweerde het omgekeerde, namelijk dat de dotaties stegen. De waarheid is anders, zoals Dirk Van Mechelen vorig jaar fijntjes opmerkte. Zonder het Lambertmontakkoord zouden de dotaties in 2009 niet gedaald zijn. De financieringswet zal dus niet automatisch soelaas brengen.

Ik kom tot mijn conclusie. Van twee zaken één. Ofwel meent u wat u zegt en wilt u effectief 4 miljard euro besparen op de Vlaamse begroting, bovenop de 'usurperende bevoegdheden'. In

dat geval moet u 20 procent besparen op onderwijs. Ik neem daar geen jota van terug. Het is onzin, onmogelijk en onwenselijk, maar wel het gevolg van uw plan. Als u zo 'vriendelijk' bent ook in de welzijnssector te sparen, kunt u de besparing tot 15 procent beperken, wat net zo goed onzin is. Ofwel meent u eigenlijk niet wat u zegt, wilt u vooral de indruk geven dat u een goed plan hebt en veegt u met wat ingewikkelde uitleg de helft ervan onder tafel. Zo kunt u stoer doen, een debat uitlokken, maar moet u toch niet te veel in uw kaarten laten kijken. Een 'nieuwe start' vind ik dat niet. Eerder een valse start.

Onze visie op jobcreactie

Ik had reeds aangegeven het over uw en onze visie over werk te hebben. Ik ga wat kort door de bocht, maar uw belangrijkste punt voor de extra jobs is loonmatiging. U houdt het bij 0,3 procent per jaar boven de index. U gaat er vanuit, gebaseerd op het planbureau, dat dit 30.000 extra jobs oplevert. Daarnaast vindt u 40.000 jobs via een hervorming van de arbeidsmarkt, activering en lastenverlagingen, die u – als ik het goed gelezen heb – vrij beperkt houdt, namelijk 300 miljoen euro.

Wij zijn ervan overtuigd dat u daardoor heel veel kansen laat liggen. Hoe denken wij dat we het moeten aanpakken?

1. In de eerste plaats moeten we ervoor zorgen dat de kosten voor de gezinnen en de bedrijven dalen. In 2008 was de belangrijkste factor voor de kostenstijging de stijging van de energieprijzen. Dat leverde 2 procent inflatie extra op, meer kosten voor de bedrijven en extra loonstijgingen. In 2009 en 2010 hebben we dat een deel gecompenseerd, maar het blijft overduidelijk dat de energieprijzen te hoog zijn. Dat speelt ons parten. Door fundamenteel in de markt in te grijpen kunnen de prijzen omlaag. Een daling met 5 procent van de energieprijzen, levert meer op dan de loonmatiging die u voorstelt, en stimuleert de koopkracht veel meer. Via de single buyer moet dit kunnen. Hetzelfde geldt voor de communicatiekosten, via gsm-operatoren, waar we gelijkaardige ingrepen voorop stellen.

De sterker stijgende inflatie van België tegenover de andere landen is overigens een grote tekortkoming van de uittredende federale regering. België heeft jarenlang een inflatie gekend die lager was dan het gemiddelde, nu is het erboven. We moeten terug naar de situatie van voor deze regering: een lagere inflatie. U moet dan wel een vuist maken tegen Suez en de grote gsm-operatoren. Vroeger was de VLD daartoe bereid. In september 2006 verplichtte premier Verhofstadt (gesteund door de socialisten uiteraard) Suez om de prijzen te bevriezen. In tegenstelling tot andere landen stegen onze energieprijzen daardoor nauwelijks. Sinds de verkiezingen van 2007 doet Suez wat het wil. **In feite maakt u zich wel sterk voor een blokkering van de lonen, niet voor een blokkering van de stijgende energieprijzen.** Dat is niet erg moedig en gewoon niet eerlijk. U laat een grote kans liggen om de concurrentiekracht van onze economie te verbeteren.

2. We kunnen de **lastenverlaging op arbeid veel verdergaand doorvoeren** dan u voorstelt. Dat kunnen we niet zomaar uit de begroting halen, we moeten verschuiven. Zoals we al voor de verkiezingen hadden aangekondigd, willen we een vermogenswinstbijdrage

(Frankrijk en Nederland hebben iets gelijkaardigs), die we vooral gebruiken voor loonlastverlaging (2 miljard euro), vermindering van de onroerende voorheffing op de eigen woning en vermindering van de roerende voorheffing op de spaarboekjes. Deze verschuiving kan veel sneller onze loonhandicap wegwerken. Als we beide maatregelen doorvoeren (de prijzen beperken en de lasten verschuiven), ontstaat er meer ruimte voor loonsverhoging. Daarvan kunnen we dan een deel gebruiken om vooral voor de jonge mensen een bijkomend pensioen op te bouwen. Ook dat staat in ons plan.

3. We moeten blijven investeren. Niet door de begroting te belasten, wel via een volkslening. In de Senaatscommissie is hierover een debat met experts gevoerd. Mits strikte voorwaarden erkenden ze het nut van de volkslening. We willen die voorwaarden respecteren. De banken zijn niet erg gelukkig met een volkslening, maar dat mag geen hinderpaal zijn. Toch niet voor ons. Via de volkslening kunnen spaarders hun geld op een veilige manier beleggen en kunnen we investeringen financieren met groot maatschappelijk nut, die veel werkgelegenheid opleveren. Het is een extra stimulans. In besparingstijden is dat broodnodig.
4. De lastenverlaging die nu werd ingevoerd (de WIN WIN regeling) moeten we afvoeren en hervormen tot een lastenverlaging die kansgroepen aan werk helpt: ongeschoolde jongeren, oudere werknemers, langdurig werklozen,...
5. De gemeenschappen en gewesten zullen in de lijn van deze maatregelen innovatie verder moeten stimuleren (daarom houden we dit buiten de besparingen en vergroten we het aandeel) en veel jongeren met een individuele opleiding naar de ondernemingen sturen. Dat lijkt me in elk geval een betere bijdrage dan 20 procent van alle kredieten te schrappen.

Ik rond af. Eindelijk, hoor ik u zuchten. Ik moet u bekennen, als 'populist' viel het me ook zwaar om zo'n lange brief te schrijven.

Hardvochtig besparen zonder omzien is niet onze keuze

Ik heb in deze brief nog eens duidelijk uitgelegd waarom ik geen letter terugneem van mijn bewering dat u de leerkrachten 20 procent zult doen besparen als u uw plan uitvoert. Uw uitvlucht over de staats Hervorming raakt kant nog wal. De cijfers die u aanhaalt kloppen zelfs helemaal niet en er is voortdurend dubbel gebruik. Het is intellectueel oneerlijk. U hebt een oplossing voor de helft en u schuift de andere helft onder de mat. Wel is duidelijk wie u met rust laat en wie niet. Dat is een pluspunt, maar daar hoeft u geen rekenblad voor te maken. U geeft de zwaarste schouders een vrijgeleide en legt de factuur opnieuw bij de gewone mensen.

Behalve deze vaststelling, heb ik ook een vraag. We zijn het er beiden over eens dat jobcreatie belangrijk is. Zeer belangrijk. Waarom laat u de winsten uit de energiesector ongemoeid, terwijl een beperking onze concurrentiepositie versterkt? Waarom blijven grote vermogens buiten schot, maar de loonsverhoging van de gewone bediende en arbeider niet? Ik zwijg nog

over de bonussen, waar Open VLD tegen de voorstellen van Bruno Tobback en Bruno Tuybens stemde. Waarom geldt geen loonmatiging op de bonussen? Waarom blijven de communicatiekosten buiten schot? Waarom volgt u de banken in hun kritiek op de volkslening, die spaarders kan doen bijdragen tot economische investeringen? Waarom past u voor de jobcreatie alleen oude remedies toe en bent u niet bereid diepere hervormingen door te voeren?

Ik hoop met mijn toelichting en met mijn vraagstelling het debat tijdens deze campagne gediend te hebben. U goede ontvangst toewensend, groet ik u

hoogachtend,

Johan Vande Lanotte